

Міністерство освіти і науки України
Кафедра політичних наук і права
Рада молодих вчених Університету Ушинського
Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і
молодих вчених

V Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та
молодих вчених

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО
РОЗВИТКУ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ»

22 травня 2025 року

м. Одеса

УДК: 32+316]-043.86:3.073:001.891

C91

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського» (протокол № 17 від 26 червня 2025 року)**

C91 «Сучасні виклики соціально-політичного розвитку: політико-правові та соціально-економічні виміри» [Електронний ресурс] : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Одеса, 22 травня 2025 р.) / за заг. ред. д. політ. н. С. М. Наумкіної, к. політ. н. С. А. Дмитрашко, к. політ. н. І. І. Пронози. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2025. 121 с.

22 травня 2025 року у ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» проведено V Всеукраїнську науково-практичну конференцію студентів та молодих вчених, в якій взяли участь представники закладів вищої освіти України, студенти, магістри, аспіранти та докторанти.

До збірника увійшли тези доповідей з актуальних питань політичного процесу України та світу, міжнародних відносин та дипломатії.

Видання адресоване науковим та науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти, студентам, магістрам, аспірантам, докторантам та всім, хто цікавиться питаннями політичної науки, дипломатії та права.

Таргоніна Марія	ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ТА БЕЗПЕКОВІ ДИЛЕМИ ПРАКТИКИ МЕЙНСТРИМІНГУ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	55
Телелим Ірина	ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ: СОЦІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	59
Чекмарьова Лариса Батяла Анна	ІНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ПІСЛЯ ЇХ ЗВІЛЬНЕННЯ: НАЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	65
Швець Світлана Семенов Євген	СОЦІАЛЬНІ МЕДІА В ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙНАХ: МЕХАНІЗМИ ПОШИРЕННЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ТА СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ПРОТИДІЇ	70

НАПРЯМ 2

СУЧАСНІ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Беженар Яків	ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ЯК ОСНОВА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	75
Брик Денис	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЛІТИЧНИХ ІДЕОЛОГІЙ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	79
Бутирін Євген Ляшенко Софія	ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМИ АЛКОГОЛІЗМУ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ З БОКУ РФ ТА ВВЕДЕННЯ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ	84
Волковинська Валерія	ПАТРІОТИЗМ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	89
Левенець Михайло	МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ: ВІДНОВЛЕННЯ, ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА	94

операційного плану з її реалізації на 2022-2024 роки : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 12.08.2022 № 752-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-2022-p#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

5. Про утворення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Постанова Каб. Міністрів України від 02.09.2020 № 784 : станом на 19 трав. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/784-2020-p#Text> (дата звернення: 06.05.2025).

6. Урядовий уповноважений з питань гендерної політики. *Урядовий портал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/profile/katerina-levchenko> (дата звернення: 06.05.2025).

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ І ТРАНСФОРМАЦІЯ ІДЕНТИЧНОСТІ: СОЦІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Ірина ТЕЛЕЛИМ,

кандидат політичних наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін
ФПФОДР, Одеський державний університет внутрішніх справ

У сучасному світі глобальні виклики – війна, масова міграція, цифровізація, пандемії, зміна міжнародного порядку – впливають не лише на економіку чи політику, але й суттєво трансформують ідентичність суспільства. Україна, що перебуває в умовах повномасштабної війни та глибоких внутрішніх перетворень, особливо чутливо реагує на такі зміни. Формування нової соціальної ідентичності відбувається на тлі втрат, мобілізації, пошуку смислів та переосмислення історичного досвіду.

Каталізатором глибоких трансформацій української національної ідентичності стало повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну у

2022 році стало. Відбулося значне посилення почуття належності до української політичної нації, що засвідчує консолідацію суспільства на тлі екзистенційної загрози. За даними соціологічної групи «Рейтинг», у серпні 2022 року 94% українців заявили, що ідентифікують себе як громадяни України [1].

Крім того, зросла довіра до державних інституцій — Збройних Сил України, Президента, волонтерських ініціатив і місцевої влади. Наприклад, за даними Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), рівень довіри до армії у 2022 році перевищив 90% [2].

Війна також пришвидшила процес деколонізації та деімперіалізації в гуманітарному просторі. Відбувається масштабна дерусифікація назв вулиць, демонтаж радянських пам'ятників, зміна освітніх програм. Це свідчить про перехід ідентичності від пострадянської — до самостійної, цілісної, європейсько-орієнтованої.

Значущим є і зростання громадянської ідентичності, що ґрунтується не лише на етнічних, а й на спільних цінностях, правовій рівності, прагненні до свободи. Цей тренд відповідає моделі «громадянської нації», аналогічній до таких країн, як Канада чи Франція, де національна ідентичність формується на основі політичної спільності, а не лише етнічної єдності.

Міграція та переосмислення соціальних ролей також вплинули на ідентичність українців. Внаслідок війни мільйони українців опинилися за межами країни — за даними ООН, станом на середину 2024 року понад 6 мільйонів українців залишаються в статусі біженців або тимчасово переміщених осіб у Європі [3]. Цей вимушений рух має подвійний ефект для ідентичності: з одного боку — це адаптація до нових культурних контекстів, з іншого — прагнення зберегти національну самобутність.

У діаспорі зросла роль українських громад, церков, культурних ініціатив. У Польщі, Німеччині, Чехії, Іспанії відкриваються українські освітні центри, суботні школи, реалізуються культурні проєкти. Таке включення в громадське життя

сприяє не лише збереженню ідентичності, але й переосмисленню соціальних ролей: українці виступають як активні учасники місцевих громад, ініціатори волонтерських і благодійних проєктів.

Прикладом можна назвати Німеччину, де українські біженці активно долучаються до організації волонтерських ініціатив, проводять культурні фестивалі та навіть беруть участь у муніципальних обговореннях.

Міграційний досвід трансформує не лише національну, а й гендерну і професійну ідентичність. Наприклад, багато жінок беруть на себе функції основних добувачів доходу в сім'ї, освоюють нові професії, активніше долучаються до громадського активізму. Це створює нові умови для переосмислення ролей, що раніше були чітко закріплені в українському патріархальному соціумі.

З боку держави діє низка програм для збереження ідентичності українців за кордоном, зокрема через підтримку української мови та культури. Міністерство освіти і науки України, разом із МЗС, ініціювали відкриття закордонних освітніх центрів, які забезпечують навчання українських дітей рідною мовою, за українськими освітніми стандартами.

Цифровізація – явище, яке зумовило нові вияви ідентичності. У XXI столітті цифровий простір став ключовим середовищем, у якому формуються, транслиуються й трансформуються ідентичності. Соціальні мережі, цифрові платформи, мобільні додатки створюють середовище для вільного самовираження, пошуку однодумців, побудови спільнот за інтересами або цінностями. В українському контексті цифрова ідентичність стала потужним інструментом консолідації під час війни.

Після 24 лютого 2022 року в українському сегменті Facebook, Instagram, TikTok та Twitter активізувалася хвиля інформаційного опору, що транслиував меседжі єдності, гідності, боротьби. Популярними стали цифрові аватари з українською символікою, флешмоби, зокрема «#StandWithUkraine», «IAmUkrainian», «#BeBraveLikeUkraine», меми та відео, спрямовані на підтримку

морального духу. Це і є прояви цифрової національної ідентичності, що стає не лише реакцією на зовнішні виклики, а й формою громадянського активізму.

Представники Internews в Україні презентували результати щорічного опитування USAID-Internews про медіаспоживання українців «Українські медіа, ставлення та довіра 2023 р.», де понад 76% українців систематично отримують новини із соціальних мереж, а 87% вказують, що саме через цифрові платформи вони отримали інформацію, яка посилила їхню проукраїнську позицію або допомогла глибше усвідомити свою національну ідентичність. [4]

Проте цифрове середовище несе й виклики. Одним із таких є формування так званих «інформаційних бульбашок» – коли користувачі отримують інформацію, яка лише підтверджує їхні погляди, обмежуючи альтернативні точки зору. Це може сприяти поляризації суспільства, а в умовах війни — зниженню критичного мислення та вразливості до фейків.

Ще одна небезпека – це цілеспрямована маніпуляція ідентичністю через інформаційні атаки. Російські пропагандистські ресурси активно намагаються формувати альтернативні версії ідентичності, зокрема просуваючи наративи про «єдність слов'янських народів», «громадянську війну» в Україні, тощо. Такі інформаційні операції спрямовані на дестабілізацію внутрішньої єдності, знецінення проєкту української нації.

Україна активно протидіє цим загрозам. У 2022–2024 роках значно посилилася діяльність Центру стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, запрацювали державні ініціативи з медіаграмотності (наприклад, проєкт «Фільтр»), що мають на меті підвищення стійкості суспільства до маніпуляцій.

Цифровізація також трансформує саму структуру соціального капіталу. Сьогодні «цифрові громадяни» (digital citizens) мають змогу бути соціально активними без фізичної присутності в країні. Наприклад, українська діаспора в Канаді або США бере участь у кампаніях збору коштів на дрони, бронежилети, організовує інформаційні кампанії, підтримує петиції — усе це через цифрові

платформи. Ідентичність у такому випадку зміщується від географічної до ціннісно-мережевої. Або, приклад Естонії, де з 2014 року активно розвивається концепція цифрового громадянства (e-Residency), що дозволяє людям з різних країн відчувати приналежність до естонської цифрової держави. Україна може використовувати подібні підходи для формування віртуальних спільнот, які підтримують українську ідентичність навіть за кордоном.

Війна і виклики спонукали зміцнити національну ідентичність як фундамент, навколо якого формуються громадянські цінності та активність.

Цифрова ідентичність стала майданчиком, де українці в режимі реального часу комунікують, координують дії, поширюють правду про війну і розвивають культурні ініціативи, що зміцнюють обидва попередні типи ідентичностей.

Держава підтримує цей процес через інституційні ініціативи: впровадження цифрових платформ, розвиток національно-патріотичних програм у школах і університетах, підтримку громадських організацій і культурних проєктів. Так, Закон України «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності» містить пункт про «участь у створенні онлайн-інструментів утвердження української національної та громадянської ідентичності в межах компетенції, поширення інформації про них» [5].

Таким чином, сучасна українська ідентичність – це динамічний та багатовимірний конструкт, у якому національні, громадянські та цифрові аспекти взаємодіють, підсилюючи здатність суспільства адаптуватись до викликів глобалізації, війни і соціальних трансформацій.

Список використаних джерел:

1. Сімдесяте загальнонаціональне опитування: Ідентичність. Патріотизм. Цінності (17-18 серпня 2022): соціол. дослідження. Соціологічна група «Рейтинг». 2023. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/s_mnadcyate_zagalnonac

[onalne opituvannya dentichn st patr otizm c nnost 17-18 serpnaya 2022.html?utm_source=chatgpt.com](#) (дата звернення 15.05.2025)

2. Динаміка довіри соціальним інституціям у 2021-2024 роках: дослідження. Київський міжнародний інститут соціології. 2023. URL: <https://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1467&page=1> (15.05.2025)

3. Вимушені переселенці: стан, проблеми, перспективи (24.02-02.03.2025 р.). Інформаційно-реферативний бюлетень (Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі» Ідентифікатор медіа R30-01101) Заснований у 2022 р. Видається щотижнево Укладальник А. Берегельський Відповідальна за випуск Н. Іванова. Київ. 2025. С. 86. URL: https://nbuviap.gov.ua/images/informaciyni_vidanya/vimusheni_pereselentsi/2025/Pereselenzi_2025.02-24.pdf (звернення 15.01.2025).

4. Українські медіа, ставлення та довіра 2023 р.» – результати дослідження. URL: <https://corp.suspilne.media/newsdetails/8918/> (звернення 16.05.2025).

5. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 21.09.2023 № 3396-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 46. Ст. 116.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ УНІВЕРСИТЕТУ
УШИНСЬКОГО
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ,
АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І МОЛОДИХ
ВЧЕНИХ**

**«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СОЦІАЛЬНО-
ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ
ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИМІРИ»**

V Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених

м. Одеса, 22 травня 2025 року

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо
несуть автори.